

2011. DECEMBER 13. KEDD

JAKAB 5,7–12

DR. ADORJÁNI ZOLTÁN

Intés az állhatatosságra

^{5,7} Legyetek tehát türelemmel, testvéreim, az Úr eljöveteleig. Íme, a földművelő várja a föld drága gyümölcsét, és türelmesen várja, amíg az korai és késői esőt kap. ^{5,8} Legyetek tehát ti is türelemmel, és erősítsétek meg a szíveteket, mert az Úr eljövele közel van. ^{5,9} Ne panaszkodjatok, testvéreim, egymásra, hogy el ne ítéltessetek! Íme, a bíró az ajtó előtt áll. ^{5,10} Vegyetek példát, testvéreim, a szenvedésben és a türelemben a prófétákról, akik az Úr nevében szóltak. ^{5,11} Íme, boldognak mondjuk azokat, akik tűrni tudtak a szenvedésekben. Jób állhatatosságáról hallottatok, és láttátok, hogyan intézte a sorsát az Úr; mert igen irgalmas és könyörületes az Úr.

^{5,12} Mindenekelőtt pedig, testvéreim, ne esküdjete se az égre, se a földre, se más egyébre. Hanem legyen a ti igenetek igen és a ti nemetek nem, hogy ítélet alá ne essetek.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jakab azért írt levelet keresztyén testvéreinek, hogy segítséget nyújtson számukra a hitüket próbára tevő kísértések között (1,2–3). A próbák alatt csakis kitartással, türelemmel és állhatatossággal

(ὑπομονή) lehet megmaradni, ahogy ezt Jézus Krisztus több rendben is hangsúlyozta: ...*aki mindvégig kitart* (ὑπομείνας), *az üdvözül* (σωθήσεται; Mt 10,22; 24,13; ld. még Mk 13,13; 16,16); vö. még Didache 16,5: *Akkor jön majd az emberiség a megpróbáltatás tűzére, és sokan eltántorodnak és elvesznek, akik pedig kitartanak* (ὑπομείναντες) *hitükben, megszabadulnak* (σωθήσονται) *annak átkától.* Jézus azt tanította, hogy a kitartásnak célja van és jutalma lesz, s aki ezt tanúsítja, Isten szabaddítását (üdvözítését) fogja megtapasztalni. Ha a célra és a jutalomra tekintünk, az önmagában „rossz”-nak minősített próba a boldogság forrása is lehet (vö. pl. Mt 5,10–12: *Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert ők a mennyek országa. Boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok. Örüljétek és ujjongjatok, mert jutalmatok bőséges a mennyekben, hiszen így üldözték a prófétákat is, akik előttetek éltek.*) Jakab is ugyanígy tanít: a *kísértést* (πειρασμός) lehet, sőt kell pozitívan értékelnünk, mint amely „csupán” hitünket erősítő *próba* (τὸ δοκίμιον). Ebben az állhatatos magatartásban érnek be megszentelődésünk gyümölcsei: a *tökéletesség* és *hibátlanosság* (τελειός, ὀλόκληρος). Ezért fogalmazza meg már levele elején a maga első boldogmondá-

sát: *Boldog ember az, aki a kísértés idején kitart* (ὑπομένει), *mert miután kiállta a próbát* (δόκιμος γενόμενος), *elnyeri az élet koronáját, amelyet az Úr megígért az őt szeretőeknek.* (1,12)

Jakab itt újra visszatér a levele elején már érintett kérdéskörre, és az oly fontos állhatatosságra, kitartásra buzdít. A buzdítás azonban az előző perikopához kapcsolódik (5,1–6), amint azt a 7. vers következtető kötőszó is mutatja: *Legyetek tehát türelemmel...* – μακροθυμήσατε οὖν.¹ Ez teszi világossá, hogy a buzdítás a gyülekezetek olyan tagjainak szól, akik a javaikat felhalmozó, őket kizsákmányoló és hatalmukkal visszaélő gazdagok miatt is szenvednek, illetve vannak kísértés/próba alatt. Így válik érthetővé a 9. vers értelme is: *Ne panaszkodjatok...!* A gyülekezethez tartozó gazdagok magatartása ellenkezik ugyan Isten törvényével, de mégis gyülekezeti tagok, és a rájuk való pusztá panaszkodás nem vezet célra.

A perikopa szerkezete a következő:

1. *Főtéma* (5,7–8): buzdítás a türelemre: legyetek türelemmel az Úr eljöveteleig (5,7a);
 - a) *szemléltető kép*: a földművelő türelmes várakozása (5,7b–c);
 - b) *a buzdítás megisméltése* (5,8).
2. *Az állhatatosság jutalma* (5,9–11): az Úr irgalmas és könyörületes bíróként intézi az állhatatosak sorsát;
 - a) *helyzethez alkalmazott intelem*: ne panaszkodjatok (5,9);
 - b) *szemléltető példa*: a próféták kitartása (5,10);
 - c) *boldogmondás és újabb példa Jóbról, a kitartásra* (5,11a–c);
 - d) *a jutalmazó bíró jellemzése* (5,11d).
- 3 *A főtémához lazán kapcsolódó intelem*: hiteles és egyenes beszéd (5,12).

7–8. vers

A buzdítás itt nem egyszerűen ez: *Legyetek tehát türelemmel*, ugyanis a μακροθυμῶ a *hosszan, nagyon türelmes*, illetve a *hosszan tűrő magatartás tanúsítását* jelenti. A türelem és hosszútűrés nehéz próba az emberen, ezért határa van, illetve véges. A levélíró „határt szab” a tűrésre: *az Úr eljöveteleig*; és a 8. vers végén szűkíti az időtartamot: *az Úr eljövetele közel van*. A vers tehát eszkatológikus időről és annak egyik megpróbáltatásáról beszél, s ez arra is utal, hogy a hívek sem mentesülnek ennek nyomorúságaitól² (ld. pl. Mt 24-et és párhuzamait).

A hosszútűrésnek „drága” – *értékes, becses* (τίμιος) gyümölcse lesz. Ezt azonban úgy kell bevárni, mint ahogyan a földműves is kitartóan (μακροθυμῶν) – és természetesen – reménységgel várja,

¹ Vö. FLOOR, L.: *Jakobus. Brief van een broeder*, Commentaar op het Nieuwe testament. Derde serie: Afdeling Katholike brieven en Openbaring, J. H. Kok, Kampen 21998, 167.

² Vö. SCHRAGE, WOLFGANG.: *Der Jakobusbrief*, in BALZ, HORST – SCRAGE WOLFGANG: *Die „Katholische“ Briefe, die Briefe des Jakobus, Petrus, Johannes und Judas*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen und Zürich, 1985, 53.

hogy megjöjjön a korai és kései esőzés, amely beindítja az elvetett mag, illetve növény fejlődését (a korai eső október közepétől november közepéig, a kései pedig decemberben és januárban érkezik meg; mindkettő a bő termés feltétele; vö. 5Móz 11,14; Jóel 2,23).

A megismételt buzdítás *erősítések meg a szívetekeket* (στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν) egyrészt a *Legyetek tehát ti is türelemmel* mondat párhuzamos gondolatríme, de ugyanakkor a parúziavárással kapcsolatos kifejezés mód is,³ amelyhez a reménység is hozzátartozik (ld. 1Thessz 3,13; 2Thessz 3,16–17).

9. vers

A στενάζω a folytonos (praes. imperat.) és *hangos sóhajtozás, siránkozás és békétlenkedés, panaszkodás* igéje. A hozzá kapcsolódó szavak – *testvéreim, egymásra* – kiegészítés. Pontosabb fordításban: *egymás ellen* (κατ' ἀλλήλων). Ez nincs meg minden kéziratban, és nem szükségszerűen segíti elő a jobb megértést, de nem is zavarja azt. Mivel a vers második mondata Jézus mondásának második felét idézi (Mt 7,1), a hangos panaszkodás, békétlenkedést úgy is értelmezhetjük, mint amiben benne van valakinek vagy valakinek a megítélése; vö. Jak 4,11–12: *Ne rágalmazzátok egymást, testvéreim. Aki testvérét rágalmazza, vagy ítélkezik felette, az a törvényt rágalmazza, és a törvény felett ítélkezik. Ha pedig a törvény felett ítélkezel, nem megtartója, hanem ítélőbírája vagy a törvénynek. Egy a törvényadó és az ítélőbíró, aki megmenthet és elveszthet. De ki vagy te, hogy ítélkezel felebarátod felett?*

Az ítélőbíró Úr közel van (vö. Mk 13,29.34; Mt 23,33.45 skk.; Lk 12,42 skk.; Jel 3,3.20). Ez a következőket jelenti: a) a hosszútűrés egyik alapja az, hogy az Úré az ítélet, s ezt nem ragadhatjuk ki kezéből; b) az ajtó előtt álló bíró egyrészt a vétkesek ellen mond ki igazságos ítéletet, másrészt megjutalmazza a tűrni tudó igazakat; c) a bíró közelsége intő kép mind a vétkesek, mind pedig az igazak számára, mert számon kéri a tűréssel felhagyó és ítélkező embert is; ugyanis aki ítélkezik, nem irgalmas; vö. 2,13: *az ítélet irgalmatlan ahhoz, aki nem cselekedett irgalmasságot, az irgalmasság viszont diadalmaszkodik az ítéleten.* (A Didaché 3,8 is erre int: *Légy hosszútűró és irgalmas és jóindulatú* (betű szerint: gonoszság nélküli) *és csendes és jó...*

10–11. vers

Akárcsak 2,21–25-ben, Jakab itt is a hitbeli elődök példájának követésére buzdít, de ezeknek sorát most a prófétákkal egészíti ki, akik a megpróbáltatások, a „rossz” elszenvetésében (κακοπαθία) és a hosszútűrésben (μακροθυμία) lettek mintaképekké (ld. Jer 20,1 skk.; 2,30; MartIs 5,14,⁴ vö. Zsid 11,36–37, különösen 37: *szeptfürészelték*; Mt 5,12; 23,29 skk.; Mk 12,1–9; Lk 11,50; 13,30 skk. Róm

³ Uo. 54.

⁴ *Ézsaiás mártírúma és mennybemenetele* ószövetségi apokrif irat az alapja annak a hagyománynak, hogy Ézsaiás mártírhalt szenvedett (5,14): *Míg kettéfürészelték Ézsaiást, ő nem kiáltott, se nem sírt; de míg kettéfürészelték, ajka a Szentlélekkel beszélt.*

11,3. stb), és pedig azért mert az Úr nevében szóltak (1Krón 21,19; Dán 9,6; ApCsel 7,52; Zsid 11,32 skk.).

A 11. versben a hosszútűrés szinonimája áll: ὑπομονή – egy cél érdekében tanúsított, reményteljes, állhatatosság, a szenvedés, a küzdelem nehézségeinek vállalása, elhordozása. Akárcsak Jézus Krisztus, Jakab boldogmondásba foglalja az önmagában „rossz”-ként megélt állhatatos elhordozást (ld. az *Amit a textusról tudni kell* rész első bekezdését), ennek példaképeként Jób szenvedéseire emlékeztet, valamint arra, hogy az Úr végül miként állította helyre sorsát. A τέλος τοῦ κυρίου – az Úr által eszközölt végkimenetel, az Úr célja, amelyet beteljesedésre juttat (más kéziratokban: ἔλεος τοῦ κυρίου – az Úr irgalma, tudniillik ez az, ami megoldást hoz). Jób állhatatosságának gondolata (ez az egyetlen újszövetségi igehely, amely Jóbót említi) az Ószövetségi Kánon maszoréta szövegéből is kikövetkeztethető, de valójában az I. században született *Jób testamentuma* ószövetségi apokrif irat fő gondolatából származik.⁵ Az apokrif irat szerint Jób elhatározza egy bálványtemplom megsemmisítését, ezért Isten angyala közli vele, hogy emiatt a Sátán ellene fog támadni és mindenétől megfosztja. Jób azonban tudatosan vállal minden szenvedést. Ezért jellemzi magát így gyermekei előtt: ...én, Jób, a ti atyátok, a legnagyobb kietartásban (ἐν πάσῃ ὑπομονῇ) tűntem ki... ; JóbTest 1,5), majd pedig ezt az intelmet hagyja rájuk lelki hagyatékként: *Most tebát, gyermekeim, legyetek ti is hosszútűrők mindenben, ami rátok következik, mert a hosszútűrés mindennél erősebb.* (JóbTest 27,7) A 11. vers utolsó mondata – *mert igen irgalmas és könyörületes az Úr* – (vö. 2Móz 34,6; Zsolt 103,8; 114,4) szintén e testamentum szavaira emlékeztet: *Legyünk hát hosszútűrők (μακροθυμύσωμεν) mindaddig, míg könyörüil rajtunk az ÚR és irgalmas nekünk (σπλαγχνισθεῖς ἐλεήσῃ ἡμᾶς; JóbTest 26,5).*

12. vers

A verset, amely Jézus mondásából idéz (Mt 5,34–37; vö. még JSirá 23,9–11⁶) különálló intellem(nek is lehet,⁷ vagy kell tekinteni),⁸ mert inkább a nyelv bűnei (1,19–27;3,1–12) gondolatkörhöz kapcsolódnak. Lazán kapcsolódik azonban 9. vershez: az ítélő bíróként megjelenő Úr számon

⁵ A testamentum elbeszélése Jób könyvének LXX-i változata alapján készült, de szerzőjének elbeszélése lényeges eltéréseket mutat a bibliai könyvhöz képest. A szerző átfőmálja Jób történetét. Míg a bibliai könyv arra a kérdéskörre összpontosít, hogy miként engedheti meg Isten az öt félő és igaz ember szenvedését, addig a testamentum a mennyei jutalomra tekintő és ezért a szenvedést tudatosan vállaló hitbeli harcos paradigmátikus, példaszzerű története. Ebben az újraformált elbeszélésben kevésbé lényegesek a párbeszéd Jób és barátai, illetve Jób és Isten között. Míg a bibliai Jób az Istennel szembeni vádaskodás és lázadás megtestesítője, addig a testamentumban a békétűrés, a céltudatos kietartás és az Isten iránti feltétlen hűség példaképe. Ld. ADORJÁNI ZOLTÁN: *Jób testamentuma, Bevezetés – fordítás – jegyzetek*, Sapientia Főiskola – L'Harmattan, Budapest, 2011, 26.

⁶ *Ne szoktasd esküre szádát, és ne váljon szokásoddá a Szent nevének emlegetése. Mert amint a szolga, akire minduntalan rábizonyul vétké, nem menekül meg attól, hogy véresre verjék, úgy az, aki esküdjék és Isten nevét emlegeti minduntalan, nem tisztulhat meg a bűntől. A gyakran esküdjő férfi szaporítja a törvényszegést, és nem távozik annak házából a csapás. Ha megsérti a Törvényt, akkor a bűne őt terheli, ha figyelembe sem veszi, kétszeresen vétkezik. De ha sokat esküdjék, nem igazulhat meg és csapásokkal telik meg a háza.*

⁷ Vö. FEKETE KÁROLY: *i. m.* 116.

⁸ Vö. SCHRAGE, WOLFGANG.: *i. m.* 55; FLOOR, L.: *i. m.* 174.

kér mindenkit, és ehhez hozzátartozik a nevével való esküdözés és a hamis beszéd.⁹ A bevezető *mindenekelőtt* szó pedig azt hangsúlyozza, hogy itt valami különösen fontos intelem következik.¹⁰

⁹ FLOOR, L.: *i. m.* 175.

¹⁰ Uo.

Prédikációvázlat

„Legyetek tehát türelemmel, testvéreim az Úr
eljöveteléig.” (Jak 5,1)

1. A türelmetlenség és panaszkodás ellentmond a keresztyén magatartásnak

Ellentmondásokkal teli világot élünk. Egyrészt toleranciáról beszélünk, másrészt nagyméretű intoleranciának vagyunk szemtanúi és elszenvedői. Ehhez társul még az is, hogy környezetünkben minden arról

beszél gyorsan és a lehető legkevesebb kellemetlenség elszenvedésével kell elérni felkínált és kívánatosá tett célokat. Lehetőleg kerülni kell azt, ami frusztrál és gátolja az egyszeri élet kínálta élvezeteket. Ha pedig mindez akadályokba ütközik, türelmetlenné leszünk és panaszkodunk. Szinte észre sem vesszük, hogy a posztmodern világ, az élvezeti társadalom miként formálja át keresztyén értékrendünket és életvitelünket. A sikeres és jól élő emberek lesznek észrevétlenül példaképeink. Isten Igéje, amelynek hallgatói vagyunk – és amelynek megtartóivá kell lennünk –, más, szűk utat jelölt ki számunkra.

2. A bíró közel van

Az adventi idő mindig figyelmeztet arra is, hogy Krisztus visszajön, és előbb utóbb számot kell adnunk életvitelünkről. Minél inkább azonosulunk a jelenlegi világ szemléletmódjával, amely a gyors és könnyű boldogulásra csábít, annál kevésbé tudjuk beilleszteni gondolkodásunkba a Biblia által hirdetett végső dolgokat, a megszentelődésre való folytonos törekvést, a türelmet, az eltűrést. A végső elszámolás és jutalom távlata nélkül csak haszonelvű, önző céljaink lehetnek. Holott hitünknek az a tanítása, hogy minden életmegnyilvánulásunknak a végső nagy célhoz kell igazodnia. A remélt kiteljesedésre kell tekintenünk, mert egyedül innen meríthetünk erőt mindahhoz, ami úgy mond nehéz és rossz számunkra. Hitbeli elődeink, a próféták és Jób is erre mutattak példát. Nem önző, hanem magasabb rendű boldogságra hívtunk el: a „nemes harc” (1Tím 1,18; 6,12; 2Tím4,7–8) boldogságára. Isten irgalmas, tudja, hogy ez nem könnyű és erőt, kitartást ad hozzá.

3. Legyen a ti igenetek igen és a ti nemetek nem

Óvakodjunk mindenféle esküdözéstől. De sajátos módon attól a hamisságtól, hogy beszélünk adventről, arról, hogy a Bíró az ajtó előtt áll, hogy a végső jutalomban reménykedünk, és hogy boldogság a türelem, a csendesség, a kitartás, a jóindulat és az irgalmasság, de életvitelünk meghazudtolja ezt.